

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT GIUSEPPE TESAURO

fremsat den 24. oktober 1996 *

1. Under denne sag, som er anlagt ved Domstolen i henhold til EF-traktatens artikel 173, har Kongeriget Spanien nedlagt påstand om annullation af Kommissionens beslutning 95/438/EF af 14. marts 1995 om Spaniens investeringsstøtte til stålstøberiet Piezas y Rodajes SA i provinsen Teruel i Aragón i Spanien¹ (herefter »beslutningen«). I sin beslutning fastslog Kommissionen dels, at den omhandlede støtte var ulovlig og uforenelig med fællesmarkedet, dels, at støtten skulle tilbagebetales.

Faktiske omstændigheder

2. De faktiske omstændigheder, som ligger til grund for sagen, går tilbage til begyndelsen af 1990'erne, da de spanske myndigheder tildelte selskabet Piezas y Rodajes SA (herefter »PYRSA«) den omtvistede støtte, hvorved der skulle gennemføres et investeringsprogram på i alt 2 788 300 000 PTA. Støtten, som skulle anvendes til opførelse af et støberi i provinsen Teruel til fremstilling af kædedrevne tandhjul (kædehjul) og GET-udstyr (der anvendes til nivellering og udgravning), bestod af følgende enkeltforanstaltninger:

Til støtte for sin påstand har den spanske regering gjort gældende, at traktatens artikel 92, stk. 3, litra a), er tilsidesat, og at der er foretaget en åbenbar fejl ved vurderingen af de faktiske omstændigheder, som Kommissionen har lagt til grund for sin konstatering af, at støtten er uforenelig med fællesmarkedet. Endvidere gør regeringen gældende, at Kommissionen ved udstedelsen af pålægget om tilbagesøgning af støtten og beregningen af de morarenter, som den har krævet erlagt, har tilsidesat proportionalitetsprincippet og princippet om beskyttelse af den berettigede forventning hos støttemodtagerne.

- a) En støtte på 975 905 000 PTA fra den spanske regering.
- b) Tilskud og anden støtte fra forskellige lokale myndigheder, herunder navnlig:

* Originalsprog: italiensk.

1 — EFT L 257, s. 45.

— et tilskud på 182 000 000 PTA fra Det Selvstyrende Samfund Aragonien

— et tilskud på 2 300 000 PTA fra Mon-real del Campo kommune

— en lånegaranti på 490 000 000 PTA fra Det Selvstyrende Samfund Aragonien

— et rentetilskud til dette lån fra forvaltningen i provinsen Teruel, som udgjorde 7%, og som blev ydet over fem år.

3. Den 24. april 1991 vedtog Kommissionen, efter at have modtaget en klage fra selskabet William Cook, som er den største europæiske virksomhed inden for sektoren for stål-støbning (herefter »Cook«), beslutning 91/C 178/04 (støtte nr. NN 12/91), hvori den erklærede »ikke at gøre indsigelser gældende« mod den støtte, som de spanske myndigheder havde tildelt PYRSA².

2 — EFT L 178, s. 4. Beslutningen vedrørte i realiteten kun de tilskud, som var ydet af lokale myndigheder, da støtten fra den spanske regering på 975 905 000 PTA antoges at indgå i en generel regionalstøtteordning, som tidligere var blevet anmeldt til og godkendt af Kommissionen, hvorfor denne støttes forenelighed med fællesmarkedet ikke var omvistet. Dette var i øvrigt blevet meddelt Cook ved en skrivelse af 13.3.1991.

Cook anfægtede beslutningen under en sag ved Domstolen, som annullerede beslutningen ved dom af 19. maj 1993³. Annullationen var hovedsagelig begrundet med, at Kommissionen, selv om det var nødvendigt, at den foretog en indgående analyse og en række supplerende undersøgelser i sagen, havde fastslået, at der ikke var nogen overkapacitet inden for den pågældende undersektor, og havde erklæret ikke at gøre nogen indsigelser gældende mod støtten, men uden at indlede en procedure i henhold til traktatens artikel 93, stk. 2, således som den burde have gjort.

4. Efter at Domstolen havde afsagt dom, indledte Kommissionen den 28. juli 1993 proceduren i henhold til artikel 93, stk. 2, og afsluttede den med vedtagelsen af den beslutning, som anfægtes under denne sag. Som nævnt ovenfor fastslog Kommissionen i denne beslutning, at den støtte, som de lokale myndigheder havde ydet PYRSA, var ulovlig og uforenelig med fællesmarkedet, og bestemte, at den skulle betales tilbage med renter fra datoen for udbetalingen af støtten.

5. Kommissionens beslutning er hovedsagelig baseret på dens vurdering af de omtvistede støtteforanstaltningers virkning for sektoren, som Kommissionen foretog på grundlag af oplysninger og angivelser fra de interesserede tredjemænd, der blev opfordret til at afgive udtalelse⁴ samt på grundlag af resultaterne af undersøgelserne fra en uafhængig ekspert. Som det fremgår af

3 — Sag C-198/91, Cook mod Kommissionen, Sml. I, s. 2487.

4 — Det var, bortset fra PYRSA selv og Sammenslutningen af Europæiske Støberiforeninger — som fremlagde en tabel over kapaciteten for stålstøberier i de forskellige europæiske lande — navnlig en række af PYRSA's konkurrerende virksomheder i Spanien, Frankrig, Italien, Tyskland og England.

betragtningerne til beslutningen, kan konklusionerne af denne vurdering sammenfattes således:

- I modsætning til, hvad Kommissionen tidligere antog, skal vurderingen af de omtvistede støtteforanstaltningers virkninger ikke foretages for kædehjul og GET-udstyr, men for stålstøberisektoren som helhed, der følgelig er den relevante referencesektor.
- Denne sektor (og i hvert fald også undersektoren for kædehjul og GET-udstyr) var i de år, som de af Kommissionen indhentede oplysninger vedrører (årene fra 1990-1993), kendetegnet ved en åbenbar og tiltagende overkapacitet.
- Selv om der ikke findes nøjagtige oplysninger derom, kan det på grundlag af de oplysninger, der er indeholdt i tabellen fra Sammenslutningen af Europæiske Støberiforeninger (herefter »CAEF«), antages, at sektoren allerede i 1988 (det år, hvor den spanske regering godkendte støtten og begyndte at udbetale den) havde en overkapacitet, der var lige så høj — om ikke højere — end de efterfølgende år.
- De i sagen omhandlede støtteforanstaltninger, som er uforenelige med fællesmarkedet af de førnævnte grunde, kan ikke falde ind under undtagelsesbestemmelsen i traktatens artikel 92, stk. 3, litra a), da de bidrager til at forværre overkapaciteten inden for sektoren; selv om der er tale om en støtte til en virksomhed, der er beliggende i et område, hvor levestandarden er usædvanlig lav, og hvor der hersker en alvorlig underbeskæftigelse⁵, er de betingelser, som nærmere er fastlagt i Domstolens nyere praksis for anvendelsen af denne undtagelsesbestemmelse ikke opfyldt⁶.
- De omhandlede støtteforanstaltninger kan heller ikke falde ind under undtagelsesbestemmelsen i traktatens artikel 92, stk. 3, litra c), da de ganske vist kan fremme udviklingen — som dette udtryk må forstås efter bestemmelsen — af den region, hvor den støttemodtagende virksomhed er beliggende, men er egnet til at ændre samhandelsvilkårene på en måde, der strider mod den fælles interesse.

5 — Provinsen Teruel er nemlig udtrykkelig nævnt blandt de områder, der kommer i betragtning ved anvendelsen af artikel 92, stk. 3, litra a), og som er nævnt i en meddelelse fra Kommissionen herom (88/C 212/02, EFT 1988 C 212, s. 2, se navnlig afsnit 1, punkt 4, og bilag I).

6 — I beslutningen henvises til dom af 14.9.1994, forenede sager C-278/92, C-279/92 og C-280/92, Spanien mod Kommissionen, Sml. I, s. 4103, og det anføres, at Domstolen i denne dom fastslog, at »støtte, der ydes på grundlag af en individuel beslutning, kan betragtes som regionalstøtte, der er forenelig med artikel 92, stk. 3, litra a), hvis den faktisk bidrager til den langsigtede udvikling af regionen uden negative følger for den fælles interesse og konkurrencevilkårene i Fællesskabet«. Dette citat er imidlertid forkert, da den citerede udtalelse i realiteten er en gengivelse af Kommissionens opfatelse (præmis 50). Domstolen tager nemlig først stilling til dette spørgsmål senere i dommen, hvor den bemærker, at Kommissionen ved anvendelsen af traktatens artikel 92, stk. 3, efter fast praksis har et »vidt skøn, bl. a. hvad angår de økonomiske og sociale faktorer, der kommer i betragtning på fællesskabsplan« (præmis 51).

Første anbringende

6. Som nævnt er det den spanske regerings første anbringende, at Kommissionen har tilsidesat traktatens artikel 92, stk. 3, litra a). Navnlig anfører regeringen, at Kommissionen ved vurderingen af, om den støtte, der er ydet virksomheder i de områder, der kan komme i betragtning efter denne traktatbestemmelse, er forenelig med fællesmarkedet, hovedsagelig skal tage hensyn til støttens eventuelle positive virkninger på den økonomiske udvikling i det pågældende område og ikke så meget de eventuelle negative virkninger, som den måtte have for samhandelen. Det er med andre ord den spanske regerings opfattelse, hvad angår anvendelsen af traktatens artikel 92, stk. 3, litra a), at hensynet til beskyttelsen af den fælles interesse ganske vist bør tages i betragtning, men ikke nødvendigvis har forrang ved vurderingen af støttens forenelighed med fællesmarkedet, når støtten, som det er tilfældet i denne sag, bidrager væsentligt til udviklingen af et ugunstigt stillet område. Denne fortolkning støttes efter regeringens opfattelse af bestemmelsens litra c), der vedrører såvel støtte til visse erhvervsgrøner som regional støtte (og som i øvrigt ikke forudsætter, at området er ugunstigt stillet). Ifølge litra c) er det udtrykkeligt en betingelse for at godkende støtten, at den ikke ændrer samhandelsvilkårene »på en måde, der strider mod den fælles inter-

esse«⁷; dette bekræfter efter den spanske regerings opfattelse, at de støtteforanstaltninger, der er omfattet af artikel 92, stk. 3, litra a), først og fremmest, om ikke udelukkende, skal vurderes på grundlag af de fordele, som de kan have for udviklingen af det pågældende (ugunstigt stillede) område.

Såfremt den pågældende undtagelsesbestemmelse i traktaten anvendes korrekt, må den følgelig efter den spanske regerings opfattelse omfatte de omtvistede støtteforanstaltninger i det omfang, de ydes til en virksomhed, som er beliggende i et område, der kan komme i betragtning efter bestemmelsen.

7. Lad mig straks sige, at jeg ikke kan tilslutte mig den fortolkning af bestemmelsen, som den spanske regering har anlagt. Efter min opfattelse giver den omstændighed, at artikel 92, stk. 3, litra a), ikke udtrykkeligt pålægger Kommissionen at vurdere støttens virkning for samhandelen og ikke gør støttens forenelighed med fællesmarkedet afhængig heraf, ikke grundlag for den antagelse, at Kommissionen kan lade være med at foretage en rimelig afvejning af den fælles interesse, når den godkender en støtte. Jeg er tværtimod af den opfattelse, at lovligheden af en regional støtte, der falder ind under

7 — Traktatens artikel 92, stk. 3, lyder således: »Som forenelige med fællesmarkedet kan betragtes: a) støtte til fremme af den økonomiske udvikling i områder, hvor levestandarden er usædvanlig lav, eller hvor der hersker en alvorlig underbeskæftigelse, ... c) støtte til fremme af udviklingen af visse erhvervsgrøner eller økonomiske regioner, når den ikke ændre samhandelsvilkårene på en måde, der strider mod den fælles interesse.«

artikel 92, stk. 3, litra a), i al fald også bør være betinget af en vurdering af støtten virkning for den pågældende erhvervsgren og for samhandelen.

Såfremt den modsatte opfattelse blev antaget — hvilket i sidste ende er det, som den spanske regering foreslår — ville det nemlig betyde, at en støtte med de kendetegn, som er nævnt i traktatens artikel 92, stk. 3, litra a), ville være forenelig med fællesmarkedet uden hensyn til, om der var foretaget en vurdering af dens virkning på den pågældende erhvervsgren (sektor) eller på samhandelen. Dette ville klart være i strid med den opfattelse, der ligger til grund for dommen i sagen Cook mod Kommissionen, hvori Domstolen annullerede Kommissionens beslutning om »ikke at gøre indsigelser gældende« mod støtten til PYRSA (selv om denne havde et regionalt formål), fordi »det ikke [fremgik] klart af de tal og statistikker, der var til rådighed ... om der var eller ikke var overkapacitet i undersektoren for kædehjul og GET-udstyr«, hvorfor det var nødvendigt at foretage »en vanskelig analyse af den pågældende undersektor«, og hvorfor Kommissionen med henblik herpå burde have indledt proceduren i traktatens artikel 93, stk. 2⁸.

8. Jeg finder det med andre ord væsentligt, som jeg allerede anførte i mit forslag til afgørelse i sagen Cook mod Kommissionen, at Kommissionen, selv når den anvender undta-

gelsesbestemmelsen i traktatens artikel 92, stk. 3, litra a), ikke begrænser sig til kun at tage hensyn til de regionale virkninger af en bestemt offentlig intervention, men også bedømmer de sektormæssige følger, denne intervention som helhed kan have, for at undgå, at der under dække af tilstræbelser-værdige regionale mål sker kunstige sektormæssige udviklinger, der kan være til skade for den fælles interesse⁹.

Det er nemlig klart, at regionalstøtte til finansiering af produktionsinvesteringer inden for sektorer, som har en strukturel overkapacitet, blot forværrer den ulige vægt, som de pågældende markeder lider under, ved at fremkalde et fornyet pres på priserne og/eller ved at vælte sektorbestemte økonomiske vanskeligheder og de dertil hørende beskæftigelsesproblemer over på andre regioner inden for Fællesskabet og på de der etablerede virksomheder, der tilmed ikke nyder godt af tilsvarende støtteforanstaltninger. Følgelig er sådanne støtteforanstaltninger ikke i overensstemmelse med formålet med regionalstøtteordningerne, som er at sikre en effektiv og varig løsning af udviklingsproblemerne i de pågældende regioner¹⁰, hvorfor de må anses for at være uforenelige med fællesmarkedet.

8 — Se den ovenfor i fodnote 3 nævnte dom i sagen Cook mod Kommissionen, præmis 37 og 38.

9 — Se mit forslag til afgørelse i førnævnte sag Cook mod Kommissionen, som jeg fremsatte den 31.3.1993, punkt 53. Dette krav, som Kommissionen udtrykkeligt fastslog allerede i sin Første Beretning om Konkurrencepolitikken (punkt 142), blev gentaget i meddelelsen om metoden for anvendelsen af artikel 92, stk. 3, litra a), og litra c), på regionalstøtte (som er nævnt ovenfor i fodnote 5), hvori Kommissionen præciserede, at støtten ikke må føre til nogen sektormæssig overkapacitet på fællesskabsplan, således at det deraf følgende sektormæssige problem for Fællesskabet bliver alvorligere end det oprindelige regionale problem.

10 — Se det samme forslag til afgørelse, punkt 53.

9. Hvad særlig angår forskellen i formuleringen af henholdsvis litra a) og litra c) i traktatens artikel 92, stk. 3, hvorpå den spanske regering støtter sin argumentation, kan denne forskel ikke efter min opfattelse føre til et andet resultat end anført ovenfor. Grundene til denne forskel i formuleringen (af bestemmelser, hvis anvendelsesområde delvis falder sammen) må nemlig alene søges i den større »smidighed«, som Kommissionen bør udvise, når den vurderer foreneligheden af støtteforanstaltninger, som først og fremmest har til formål at bidrage til den økonomiske udvikling i de ugunstigt stillede områder. Af de ovenfor nævnte grunde siger det imidlertid sig selv, at man må respektere de krav, der beror på hensynet til beskyttelsen af den fælles interesse for at undgå, at de positive virkninger af støtteforanstaltningen for den støttemodtagende virksomhed eller den region, hvor denne er beliggende, i sidste ende har en negativ virkning på de konkurrerende virksomheder eller — hvad der er endnu værre — på økonomien i andre områder af Fællesskabet, som måske ligeledes er ugunstigt stillede ¹¹.

Hvad angår den foreliggende sag er jeg altså af den opfattelse, at Kommissionen med rette har udelukket, at undtagelsesbestemmelsen i traktatens artikel 92, stk. 3, litra a), kunne finde anvendelse, efter at den havde fastslået, at de omtvistede støtteforanstaltninger kunne bidrage til at forværre situationen inden for en sektor, som i forvejen havde stor overkapacitet.

11 — Dette ræsonnement er i øvrigt efter min opfattelse fuldt ud i overensstemmelse ikke blot med de retningslinjer, som Kommissionen har givet ved flere lejligheder (f.eks. i den førnævnte meddelelse fra 1988), men også med den opfattelse, som generaladvokat Jacobs indtog i sit forslag til afgørelse i sagen Spanien mod Kommissionen (som er nævnt i fodnote 6; se punkt 43-45). Dette forslag har den spanske regering imidlertid henvist til støtte for sit synspunkt.

Det første anbringende er derfor ubegrundet.

Andet anbringende

10. Med det andet anbringende bestrider den spanske regering som nævnt vurderingen af de faktiske og retlige omstændigheder, som Kommissionen har baseret den anfægtede beslutning på. Efter regeringens opfattelse er navnlig de statistiske data og andre oplysninger, som Kommissionen har benyttet, ikke repræsentative, fordi de ikke blev afgivet af et tilstrækkeligt antal virksomheder, hvortil kommer, at disse virksomheder var konkurrenter til PYRSA. Endvidere vedrørte oplysningerne en periode (nemlig 1990 og de efterfølgende år), som lå efter den periode (1988 og 1989), hvorunder der blev truffet beslutning om den anfægtede støtte, og hvorunder denne blev udbetalt.

11. Også disse argumenter finder jeg ubegrundede. For det første tog Kommissionen, som det fremgår af selve beslutningen, ikke blot hensyn til de data og oplysninger, som var indsamlet hos de pågældende tredjemænd, men også til dem, som hidrørte fra PYRSA selv og fra CAEF, hvilken organisation må betragtes som tilstrækkeligt repræsentativ for sektoren.

Desuden bør det nævnes — hvilket efter min opfattelse er afgørende — at Kommissionen også baserede sig på resultaterne af en sagkyndig undersøgelse, som en udenforstående og uafhængig konsulent var blevet anmodet om at foretage, hvilket netop skete for at sikre indhentning af objektive oplysninger og vurderinger vedrørende bestemte tekniske spørgsmål. Efter min opfattelse er der derfor ikke grund til at nære tvivl om uvildigheden af den rekonstruering af de faktiske omstændigheder, som Kommissionen foretog.

Kommissionen, blev udbetalt mellem 1990 og 1992¹². I øvrigt var visse af disse støtteforanstaltninger, uanset hvornår de blev godkendt, efter selve deres karakter bestemt til at skulle virke over en lang periode, således som det f.eks. gjaldt med garantien for det banklån på 490 mio. PTA, som blev ydet over en periode på i alt 11 år.

Også det andet anbringende er derfor ubegrundet.

12. Også anbringendet vedrørende de oplysninger, Kommissionen har taget hensyn til ved vurderingen af støtteforanstaltningernes virkninger for den pågældende sektor, er efter min opfattelse ubegrundet, hvis ikke helt irrelevant. Efter min opfattelse har Kommissionen nemlig for det første med rette sluttet af de statistiske oplysninger, som CAEF fremlagde vedrørende produktionskapaciteten for 1990 og de efterfølgende år, at produktionskapaciteten var den samme som i de foregående to år. Antagelsen om, at overkapaciteten i sektoren inden for disse to år var mindst lige så stor som i de efterfølgende år, er derfor helt velbegrunderet.

Tredje anbringende

13. Med det tredje anbringende bestrider den spanske regering den forpligtelse til at kræve den omtvistede støtte tilbage, som den pålægges ved beslutningens artikel 3. Navnlig anfører regeringen, at det under alle forhold, selv om den omtvistede støtte anses for ulovlig og uforenelig med fællesmarkedet, ikke er nødvendigt at betale den tilbage, da beslutning 91/C 178/04, hvori Kommissionen erklærede »ikke at gøre indsigelser gældende« mod støttens udbetaling, gav den støttemodtagende virksomhed en berettiget og beskyttelsesværdig forventning om, at støtten var lovlig.

Desuden bør det under alle forhold fremhæves, at den omtvistede støtte ikke bestod af en enkelt støtteforanstaltning, men af flere forskellige former for støtte, hvoraf nogle blev udbetalt et godt stykke tid efter udgangen af 1988. Man kan f.eks. her nævne det tilskud på 182 mio. PTA, som blev ydet af Det Selvstyrende Samfund Aragonien, der, som det fremgår af de oplysninger, de spanske myndigheder selv afgav i en skrivelse til

12 — Se beslutningens punkt V, fjerde afsnit.

Forpligtelsen til at tilbagekræve støtten er derfor ifølge regeringen i strid med proportionalitetsprincippet og princippet om beskyttelse af den berettigede forventning, hvilke principper begge udgør en del af Fællesskabets retsorden.

14. Som bekendt har Domstolen flere gange haft lejlighed til at træffe afgørelse vedrørende forpligtelsen for virksomheder, som har modtaget en ulovlig støtte, til at tilbagebetale denne for at genoprette den tidligere situation. Navnlig har Domstolen fastslået, at tilbagesøgningen af en sådan støtte principielt ikke kan betragtes som en foranstaltning, der står i misforhold til formålene med traktatens bestemmelser om statsstøtte¹³.

Særlig hvad angår grænserne for beskyttelsen af støttemodtagende virksomheders berettigede tillid til lovligheden af en allerede udbetalt støtte, som Kommissionen efterfølgende erklærer uforenelig med fællesmarkedet, har Domstolen fastslået, at selv om princippet om beskyttelse af den berettigede forventning udgør en del af Fællesskabets retsorden, kan det ikke finde anvendelse, medmindre den pågældende støtte er blevet ydet under iagttagelse af den herom fastlagte procedure, da en påpasselig erhvervsdrivende normalt må være i stand til at forvise sig om, at denne procedure er blevet fulgt¹⁴.

Domstolen har endvidere hvad angår den berettigede tillid til lovligheden af en støtte,

som rent faktisk er ulovlig, foretaget en vigtig sondring mellem den støttemodtagende virksomheds stilling og stillingen for den medlemsstat, som har udbetalt støtten. På den ene side har Domstolen nemlig erkendt, at »det ... ganske vist ikke [kan] udelukkes, at en virksomhed, der har modtaget en ulovlig støtte, muligt vil kunne henvise til ekstraordinære omstændigheder, der hos den retmæssigt har kunnet skabe en berettiget forventning om, at denne støtte var lovlig og på grundlag heraf undgå tilbagebetaling«¹⁵. På den anden side har Domstolen konsekvent udelukket, at en medlemsstat, der har ydet en støtte i strid med de gældende procedureregler, kan »påberåbe sig støttemodtagerens berettigede forventning, og dermed unddrage sig sin forpligtelse til at træffe de foranstaltninger, der er nødvendige for at gennemføre en kommissionsbeslutning, hvorefter denne medlemsstat skal søge støtten tilbage«¹⁶.

15. I den foreliggende sag fremgår det imidlertid klart, at beslutningen om støtten og udbetalingen heraf skete i strid med traktatens artikel 93, hvorfor støtten må anses for ulovlig. Følgelig må den blotte anvendelse af de af Domstolen opstillede principper føre til, at den spanske regerings anbringende må forkastes som ubegrundet. Regeringen er på trods heraf af den opfattelse — i hvilken forbindelse den henviser til de forventninger, som blev

13 — Se f.eks. dom af 21.3.1990, sag C-142/87, Belgien mod Kommissionen, Sml. I, s. 959, præmis 66.

14 — Dom af 20.9.1990, sag C-5/89, Kommissionen mod Tyskland, Sml. I, s. 3437, præmis 14.

15 — I så tilfælde tilkommer det den nationale ret, der måtte have fået sagen forelagt, at bedømme sagens konkrete omstændigheder; se førnævnte dom i sagen Kommissionen mod Tyskland, præmis 16.

16 — Dom i førnævnte sag Kommissionen mod Tyskland, præmis 17; se også den nyere dom i sagen Spanien mod Kommissionen, som er nævnt ovenfor, præmis 76.

fremkaldt af beslutning 91/C 178/04, hvorved Kommissionen i det væsentlige godkendte de omtvistede støtteforanstaltninger — at der i denne sag foreligger en række usædvanlige omstændigheder, som efter de ovenfor nævnte af Domstolen afsagte domme begrunder, at den støttemodtagende virksomhed havde en berettiget forventning om, at støtten var lovlig, der er så beskyttelsesværdig, at den udelukker et krav om tilbagebetaling.

16. Jeg må erkende, at den spanske regerings argument fortjener, at man går det lidt nærmere efter. Man kan nemlig ikke efter min opfattelse på forhånd udelukke, at den støttemodtagende virksomhed i betragtning af sagens omstændigheder rent faktisk havde rimeligt grundlag for at antage, at støtten var lovlig, da den ganske vist blev retsstridigt udbetalt, men efterfølgende blev godkendt (om end med urette) af Kommissionen ved udstedelsen af en formel beslutning herom¹⁷.

Jeg tror dog ikke, at Domstolen under hensyn til rammerne for den foreliggende procedure kan gå nærmere ind på realiteten i dette problem, og tage stilling til det.

17. Den spanske regering har nemlig udtrykkeligt (og udelukkende) påberåbt sig *den*

17 — Jeg skal i den forbindelse fremhæve, at Domstolen i den eneste sag, hvor den anerkendte, at en støttemodtagende virksomhed havde en berettiget forventning, som burde nyde retlig beskyttelse, lagde afgørende vægt på Kommissionens adfærd i den pågældende sag. Jeg tænker her på dommen i sagen RSV mod Kommissionen, hvori Domstolen udtalte, at der på grund af den tid, der gik, før Kommissionen vedtog en beslutning i henhold til artikel 93, stk. 2 (hvilket varede mere end 26 måneder), »kunne opstå en berettiget forventning hos sagsøgeren, som [var] til hinder for, at Kommissionen [pålagde] de nederlandske myndigheder at kræve støtten tilbagebetalt«, uanset at det fremgik af sagen, at støtten var blevet udbetalt, inden den blev anmeldt til Kommissionen (dom af 24.11.1987, sag 223/85, Sml. s. 4617, præmis 16 og 17).

støttemodtagende virksomheds berettigede tillid til støttens lovlighed til støtte for at modsætte sig dens tilbagekrævning. Med andre ord bestrider den spanske regering den forpligtelse til at tilbagekræve den omtvistede støtte, som er pålagt den ved beslutningen, ved at påberåbe sig beskyttelsen af tredjemands og ikke sine egne rettigheder, nemlig rettighederne for den støttemodtagende virksomhed, som ikke er part i sagen, heller ikke som intervenient. Dette gør regeringen på trods af, at der ikke, selv ikke i bedste fald, findes nogen særregel, som kan give regeringen en sådan ret til subrogation.

Denne omstændighed taler efter min opfattelse afgørende for at forkaste den spanske regerings anbringende.

18. Jeg mener i øvrigt, at min konklusion er i overensstemmelse med de principper, som Domstolen har opstillet på dette område, selv om det foreliggende aspekt af problemet aldrig er blevet gjort til genstand for en særlig behandling.

Som tidligere nævnt har Domstolen nemlig ikke uden grund udtrykkeligt udelukket muligheden for, at en medlemsstat, som har ydet en ulovlig støtte, kan påberåbe sig beskyttelsen af den berettigede forventning hos den støttemodtagende virksomhed til støtte for at modsætte sig forpligtelsen til at kræve støtten tilbage, hvorimod Domstolen har givet den støttemodtagende virksomhed mulighed herfor, om end kun under helt

ekstraordinære omstændigheder¹⁸. Det må i den forbindelse forudsætningsvis være klart, at den støttemodtagende virksomhed kun kan udnytte denne mulighed, såfremt det sker under de rette processuelle rammer¹⁹.

Jeg er derfor af den opfattelse, at også det tredje anbringende er ubegrundet, og at den spanske regering følgelig bør efterkomme den forpligtelse til at tilbagekræve den til PYRSA ydede støtte, som regeringen blev pålagt ved Kommissionens beslutning.

Fjerde anbringende

19. I betragtning af den konklusion, som jeg er nået frem til hvad angår de foregående

anbringender, navnlig hvad angår det tredje, mener jeg det er overflødigt at tage stilling til det fjerde anbringende, hvormed den spanske regering bestrider den af Kommissionen foretagne beregning af morarenterne af de tilbagekrævede beløb under henvisning til, at tilbagesøgningsforpligtelsen kun vedrører den støtte, der er ydet efter vedtagelsen af den under sagen anfægtede beslutning.

Dette anbringende har naturligvis kun relevans, såfremt Domstolen tager det tredje anbringende til følge, i det mindste delvis, og såfremt det som følge heraf er nødvendigt at foretage en fornyet beregning af de omhandlede beløb.

Forslag til afgørelse

20. På grundlag af de anførte betragtninger skal jeg foreslå Domstolen at

- frifinde Kommissionen
- tilpligte den spanske regering at betale sagens omkostninger.

18 — Se dommen i sagen Kommissionen mod Tyskland, som er nævnt flere gange ovenfor.

19 — Dette er i praksis sket enten under et søgsmål, som virksomheden har indgivet ved Retten i Første Instans i henhold til traktatens artikel 173, eller ved at anlægge sag ved de nationale domstole over for det tilbagesøgningskrav, som staten har rejst i medfør af Kommissionens beslutning. Jeg skal i den forbindelse henvise til, at dommen i sagen RSV mod Kommissionen, som er nævnt ovenfor i fodnote 17, netop blev afsagt under et annullationssøgsmål (der på daværende tidspunkt blev indgivet til Domstolen), som var rejst af den virksomhed, der påberåbte sig sin berettigede forventning.